

Տարեգիտակրթական համալիր Ջետագրության աշխատանք

Թեմա՝ Սովորողների խոսքի զարգացման ուղղությամբ կազմակերպվող ստեղծագործական աշխատանքների սեսսիաները

Ուսուցիչ՝ Գյյ անե Եղիազարյ ան

Դեկավար՝ Կարինե Զիբուխյ ան

Երևան 2023

Ներածութիւն

Յուրաքանչյուր ծնող ցանկանում է տեսնել իր երեխային առողջ, երջանիկ և շփվող: Խնայելի ժամանակին և լիարժեք զարգացումը կարևոր պայման է երեխայի անհատականութան զարգացման համար: Ցավոք, ամեն երեխա չէ, որ կարող է հեշտությամբ շփվել հասակակիցների և մեծահասակների հետ: Իսկ դրա պատճառները կարող են շատ տարբեր լինել՝ բնական ամաչկոտություն, հոգեբանական, ֆիզիոլոգիական կամ խոսքի հետ կապված խնդիրներ:

Ինչպե՞ս ճիշտ գնահատել երեխայի խոսքի վիճակը: Ինչպե՞ս և երբ պետք է խոսի երեխան: Ո՞ր դեպքերում պետք է անհանգստանալ, իսկ ո՞ր դեպքերում՝ պարզապես սպասել: Ինչպե՞ս բաց չթողնել այն պահը, երբ նա կարող է ձեր կամ մասնագետների օգնության կարիքը ունենալ:

Երեխաների խոսքի զարգացումը կապված է երեխաների անհատական առանձնահատկություններից, տարբեր է նաև նրանց խոսքի զարգացման ընթացքը: Երեխաների մի մասը ուշ է խոսում, ոմանք հասկանում են շրջապատի խոսքը, բայց չեն արտահայտվում: Երեխայի խոսքը ամենից առաջ զարգանում է շրջապատի հետ հաղորդակցման ընթացքում: Ուստի կարևոր է շրջապատող մարդկանց գրագետ, ճիշտ խոսքը:

Նախադպրոցական հաստատություններում խոսքի զարգացման լավագույն մեթոդ է խաղը: Խաղի ժամանակ է երեխան սովորում ընդհանրացնել առարկաներն ու գործողությունները, օգտագործում բառի ընդհանրացված նշանակությունը: Խաղի մեջ ներգրավվելը երեխայի համար պայման է ստեղծում մտավոր գործունեության զարգացմանը: Խաղը արդյունավետ մեթոդ է նաև տարրական դպրոցում:

Մայրենի լեզվով գրագետ խոսելը մարդու ընդհանուր զարգացվածության եւ վարքագծի էական հատկություններից մեկն է: Յուրաքանչյուր անհատ, անկախ այն բանից, թե վաղը ինչ մասնագիտություն է ընրելու, պարտավոր է դպրոցում կատարելապես տիրապետել մայրենի լեզվին, սովորել խոսել հստակ, պատկերավոր ձեւակերպել մտքերը:

§1. 1 Խոսքի զարգացման պոլի ինդիկատորները

Տեղեկատվական դարաշրջանում կրթության բնույթի մեջ կատարվող արմատական փոփոխությունները սերտորեն առնչվում են տեղեկատվության և հաղորդակցության արդի միջոցների զարգացմանն ու տարածմանը:

Այս ամենից չի կարող անմասն մնալ երեխան, քանի որ մեր ուսումնասիրության առարկան երեխայի խոսքի զարգացման պոլի ինդիկատորն են, ուստի մեր ուսումնասիրության մեջ չենք կարող չանդրադարձալ սեփնոլոգիաների ազդեցությունը երեխայի խոսքի զարգացման վրա: Ներկայիս պայմաններում շատ ծնողներ երեխաներին զբաղեցնելու և շեղելու համար օգտագործում են գաջեթները, քանի որ դա իսկապես աշխատող մեթոդ է: Գաջեթները կլանում են երեխաների ուշադրությունն այնպես, ինչպես գրեթե ուրիշ ոչ մի այլ բան՝ թույլ տալով ծնողներին «մի փոքր շունչ քաշել»:

Սակայն ծնողներից շատերը չեն գիտակցում թե ինչ բացասական ազդեցություն են թողնում գաջեթները երեխայի խոսքի զարգացման վրա, ինչպես նաև ազդում երեխայի ուղեղի աշխատանքի, խոսքի ձևավորման և, ընդհանրապես, նրա զարգացման վրա: Ելնելով այս ինդիկատորներից հատուկ անդրադարձ ենք կատարել տեփնոլոգիաների ազդեցությանը երեխայի խոսքի զարգացման վրա:

Հոգեբանի պնդմամբ՝ համակարգչից, հեռախոսից կախվածությունը երեխայի մոտ կարող է առաջացնել ագրեսիվ վարք, միջավայրի հանդեպ անուշադրություն, ուսման նկատմամբ անտարբերություն, ֆիզիկական ցավեր, քանի որ երեխան անընդհատ նստում է նույն դիրքով, նաև՝ տեսողության ինդիկատորներ, լարվածություն՝ մեջքի կամ ոտքերի շրջանում, քնի խանգարում, խոսքի խանգարում, տրամադրության փոփոխություններ և մի շարք այլ ինդիկատորներ:

Մասնագետները նշում են չնայած այդ ամենին՝ երեխաները համացանցի միջոցով նաև ինքնակրթվում են և բազմակողմանիորեն զարգանում, բայց այսօր այդպիսի երեխաները, ցավոք, շատ չեն:

Մասնագետը վստահեցնում է՝ թեև այս հարցում ուսուցիչները մեծ դեր ունեն, բայց ծնողները ևս պետք է հետևեն իրենց երեխաներին և սահմանափակեն երեխայի՝ համացանցից օգտվելու հնարավորությունները:

Լինելով մտածողության և մարդու գիտակցական գործունեության հիմնական մեխանիզմ՝ խոսքը մարդու բարձրագույն հոգեկան ֆունկցիան է, որն առանցքային տեղ է գրավում բարձրագույն կոգնիտիվ ֆունկցիաների համակարգում: Այն ամենաերկարատև ձևավորվող հմտություններից է, հետևապես վաղ տարիքում բարձր տեխնոլոգիաների օգտագործումը, ըստ մասնագետների, կարող է բացասաբար անդրադառնալ այս հմտության զարգացման վրա կամ նույնիսկ զրոյական դարձնել բանավոր հաղորդակցման պահանջմունքը:

Մասնագետի խոսքով՝ եթե նախադպրոցական տարիքի երեխայի խոսքը զարգացած չէ, ապա հեռախոսից երկարատև օգտվելու հետևանքով կարող է առաջանալ վիրտուալ աուտիզմ:

Համաձայն ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի 2019 թվականին կատարած հետազոտության՝ աշխարհում 15-24 տարեկան երիտասարդների միջինը 70,6%-ն օգտվում էր համացանցից: ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը հայտնել է նաև, որ Հայաստանում առցանց բնակչությունը գնալով ավելի է երիտասարդանում, և համաձայն 2019 թ. տվյալների՝ մինչև 15 տարեկան երեխաների 54,1%-ն օգտվում էր համացանցից: Այսօր ժամանակակից տեխնոլոգիաների ավելացմանը և զարգացմանը զուգընթաց ավելանում են նաև գաջեթներից առաջացող ազդեցությունները:

2020 թվականին Հայաստանում հավաքագրած տվյալները վկայում են , որ լրգոպեդին դիմող յուրաքանչյուր 10 երեխայից առնվազն հինգն ունեն խոսքի զարգացման հապաղում, ինչը շատ բարձր ցուցանիշ է: Այս ամենից խուսափելու համար պետք է նվազագույնի հասցնել գաջեթների օգտագործումը(3-5 տարեկան՝ օրական մինչև 1 ժամ, 6-18 տարեկան երեխաներ՝ օրական 2 ժամ):

Չետազոտությունները ցույց են տալիս, որ գաջեթներից օգտվելը թույլ չի տալիս երեխաներին ընկալել մարդկային հույզերը, կարդալ մարդկանց դեմքի արտահայտությունը, սովորել մարդկային շփումն ու մարդկանց կարեկցելը: Իսկ գաջեթներից փոխանցվող ճառագայթումը վատթարացնում է հիշողությունը, բարձրացնում արյան ճնշումը և ժամանակից շուտ

ծերացնում օրգանիզմը: Որոշ հետազոտությունների համաձայն էլ՝ տասը տարուց ավելի բջջային հեռախոսից օգտվող մարդկանց ուղեղն ավելի թույլ է պաշտպանված այնտեղ վնասակար կյուրերի ներթափանցումից:

§1. 2 Երեխաների բանավոր խոսքի զարգացումը և վուլ էրը

Բանավոր խոսքը զարգանում է մարդու ամբողջ կյանքի ընթացքում: Կախված տարիքային առանձնահատկություններից երեխայի բանավոր խոսքն անընդհատ պետք է մշակել ու զարգացնել: Որպեսզի երեխան կարողանա ազատ խոսել և հաղորդակցվել, պետք է նրան իր խոսքի նկատմամբ վստահություն ներշնչել, նրան անկաշկանդ խոսելու, արտահայտվելու հնարավորություն տալ, շփման ու հաղորդակցման համար ազատ ու բնական պայմաններ ապահովել:

Բանավոր խոսքի զարգացման ամենաարդյունավետ ձևը բնական հաղորդակցումն է:

Դրա համար էլ պետք է ապահովել բնական հաղորդակցության ձևերի բազմազանություն: Երեխայի ցանկացած գործունեության ժամանակ քաջալերել, որ նա խոսի այն մասին, թե ինչ է անում, ինչ է մտածում, ինչ է զգում. հնարավորություն տալ ազատ, անկաշկանդ խոսել, արտահայտել զգացածը և մտածածը: Կարևորել ով նաև լսելու կարողության ձևավորումն ու զարգացումը, մենք կնայապետք երեխայի խոսքի կզարգացմանը: Միտքն ու խոսքը փոխկապակցված են և այն դիտարկվում է որպես, խոսքի ընկալման նախապայման: Բանավոր խոսքի զարգացումը չի կարող առանձնացվել մտավոր զարգացումից, հետևաբար մտավոր գործունեությամբ զբաղված երեխայի միտքը գնալով ավելի կազմակերպված է դառնում, հետևապես խոսքը նույնպես դառնում է ավելի տրամաբանված և իմաստավոր: Այսպիսով երեխայի խոսքի վրա ազդող գործոնները համադրելով երեխան կունենա սահուն խոսք, որը կազմակերպված մտքի արդյունք է:

«Եթե ֆանտազիային այնպիսին տիրապետեինք, ինչպես տրամաբանությանը, հորինելու արվեստը կբացահայտվեր» նշել է Իտալացի մանկագիր Ջանի Ռոդարին իր «Ստեղծագործական երեկակայության քերականությունը» գրքում:

Ջանի Ռոդարին առաջարկում է երեխայի սխալը դարձնել զվարճալի պատումների աղբյուր և անկաշկանդ միջավայրում զարգացնել երեխայի խոսքը:

Նորմալ և պաթոլոգիական պայմաններում երեխաների խոսքի զարգացման փուլերը և մեխանիզմները հոգեբանական տեսանկյունից.

Ա.Լեոնտևի «խոսքի օնտոգենեզի» հայեցակարգում օնտոգենեզում խոսքի գործունեության ձևավորման (և, համապատասխանաբար, մայրենի լեզվի համակարգի յուրացման) գործընթացը բաժանված է մի շարք հաջորդական ժամանակաշրջանների կամ «փուլերի»

1-ին - նախապատրաստական (ծննդից մինչև 1 տարի);

2-րդ – նախադպրոցական (1 տարեկանից մինչև 3 տարի);

3-րդ - նախադպրոցական (3-ից 7 տարեկան);

4-րդ՝ դպրոց (7-ից 17 տարեկան):

Խոսքի զարգացման մեթոդական աշխատանքն իրականացվում է ժամանակակից ուսումնական պրոցեսի միջոցով, որոնց թվում առանձնահատուկ ուշադրություն է հատկացվում դասագրքին: Ժամանակակից դասագիրքը վարժությունների մի շարք է, որն ուղղված է սովորողների լեզվի վերաբերյալ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը, ինչպես նաև համահունչ խոսքի զարգացմանը:

Ի՞նչ ենք հասկանում սովորողների խոսքի զարգացում ասելով: Ընդհանուր առմամբ, սա սովորողների կրթական, ճանաչողական գործունեությունն է, որը կազմակերպվում է, դեկավարվում է ուսուցչի կողմից՝ հիմնված կարդալու և սովորելու քերականության վրա, որի նպատակն է բարելավել և հարստացնել հաղորդակցման հմտությունները:

Տարրական դասարանների աշակերտների բանավոր խոսքի զարգացման համար մեծ նշանակություն ունի ուսուցչի խոսքը, որովհետև աշակերտները ձգտում են նմանվել նրան, նրա բառերը, նախադասություններ կազմելու ձևերը, լեզվականարտահայտչական միջոցները, նույնիսկ խոսելու տոնն ու եղանակը:

§1. 3 Խոսքի զարգացման մեթոդներ

Կան ստեղծագործական աշխատանքների բազմաթիվ մեթոդներ, որոնք կարող են զարգացնել սովորողների խոսքի հմտությունները միջին դպրոցում և կրտսեր դպրոցում, թվարկենք դրանցից կարևորները.

1. Բանավեճեր. Բանավեճերի կազմակերպումը թույլ է տալիս սովորողներին հետազոտել, ձևակերպել փաստարկներ և արդյունավետ կերպով արտահայտել իրենց տեսակետները:

2. Խոսքի մրցույթներ. Խոսքի մրցույթների անցկացումը խրախուսում է սովորողներին գրել և հանդես գալ տարբեր թեմաներով ելույթներով՝ բարձրացնելով նրանց հրապարակային խոսքի կարողությունները:

3. Պատմության դասընթացներ. Պատմության դասընթացներն օգնում են սովորողներին կատարելագործել իրենց պատմելու հմտությունները՝ խթանելով ստեղծագործական ունակությունները և լեզվի իմացությունը:

4. Պոեզիայի ընթերցումներ. սովորողներին պոեզիա գրելու և արտասանելու խրախուսումը խթանում է ստեղծագործական ունակությունները և ուժեղացնում նրանց արտասանությունն ու ինտոնացիան:

5. Պրամատիկական բեմադրություններ. դրամատիկական գործողությունները ներառում են սովորողներին սցենարով կամ իմպրովիզացված ներկայացումների մեջ՝ բարելավելով նրանց խոսքը, արտահայտչականությունը և զգացմունքային հաղորդակցությունը:

6. Խմբային քննարկումներ. Խմբային քննարկումները խրախուսում են սովորողներին մասնակցել բովանդակալից գրույցների, արտահայտել իրենց կարծիքը և ակտիվորեն լսել ուրիշներին:

7. Դերախաղ. Դերախաղի սցենարներն օգնում են սովորողներին գործնականում կիրառել լեզուն իրական կյանքի իրավիճակներում՝ բարելավելով նրանց խոսակցական հմտությունները:

8. Ստեղծագործական գրություն. Ստեղծագործական գրավոր առաջադրանքների նշանակումը, ինչպիսիք են շարադրությունները, պատմվածքները կամ օրագրերը գրելը, կարող են զարգացնել սովորողներին գրավոր և բանավոր լեզվական հմտությունները:

9. Պոեզիայի և արձակի վերլուծություն. գրական ստեղծագործությունների վերլուծությունը խորացնում է սովորողներին հասկացողությունը լեզվի, ոճի և հռետորաբանության վերաբերյալ:

10. Խոսքի սեմինարներ. սեմինարների կազմակերպումը, որոնք կենտրոնանում են խոսքի հետ կապված հատուկ հմտությունների վրա, ինչպիսիք են արտաբերումը, ձայնի մոդուլյացիան և ժեստերը, կարող են օգտակար լինել: Այս գործողությունները կարող են հարմարեցվել միջին դպրոցի տարիքային խմբերի ուսանողներին՝ զարգացնելու իրենց խոսքի և հաղորդակցման հմտությունները:

Կրտսեր դպրոցի երեխաների խոսքի բարելավումը կարող է ներառել տարբեր մեթոդներ և ռազմավարություններ.

1. ***Բարձրաձայն կարդալը.*** Երեխաների համար կանոնավոր կարդալը կարող է նրանց բացահայտել բառերի լայն շրջանակ և օգնել նրանց զարգացնել լեզվական հմտությունները:

2. ***Զրույցներ.*** Զրույցք ձեր երեխայի հետ, տվեք բաց հարցեր և խրախուսեք նրան արտահայտվել:

3. ***Ընդլայնել բառապաշարը.*** Ներկայացրե՛ք սոր բառեր և դրանց իմաստները ամենօրյա գործունեության ընթացքում կամ գրքեր կարդալիս:

4. ***Պատմություն.*** Խրախուսեք ձեր երեխային նկարագրել իր փորձառությունները, մտքերը և զգացմունքները՝ օգնելով նրան զարգացնել պատմողական հմտությունները:

5. ***Խոսքի թերապիա.*** Մտածեք լոգոպեդի հետ խորհրդակցելու մասին, եթե ձեր երեխան ունի խոսքի զգալի ուշացումներ կամ դժվարություններ:

6. ***Սահմանափակեք Էկրանի ժամանակը.*** Կրճատեք Էկրանի ժամանակը, որպեսզի խրախուսեք ավելի շատ դեմառդեմ շփումներ և խոսակցություններ:

7. ***Սոցիալականացում.*** Կազմակերպեք խաղերի ժամեր կամ խմբային գործողություններ սոցիալական և հաղորդակցման հմտությունները բարձրացնելու համար:

8. ***Համբերություն և խրախուսում.*** Եղեք համբերատար, տրամադրեք դրական արձագանքներ և խուսափեք ուղղելուց յուրաքանչյուր սխալ՝ թույլ տալով բնական լեզվի զարգացումը:

9. ***Մոդելավորում.*** Խոսեք հստակ և օգտագործեք ճիշտ քերականություն ձեր երեխայի հետ շփվելիս, քանի որ նրանք հաճախ սովորում են մեծահասակների մոդելներից:

10. ***Պատմություններ.*** Կիսվեք պատմություններով և խրախուսեք ձեր երեխային ստեղծել իր սեփական պատմությունները՝ խթանելով ստեղծագործականությունը և լեզվի զարգացումը: Հիշեք, որ յուրաքանչյուր երեխա եզակի է, և կարևոր է ձեր մոտեցումը հարմարեցնել նրանց հատուկ կարիքներին և զարգացման փուլին:

Հետազոտություն և ներթափանցում

Հետազոտությունը անցկացրել եմ կրտսեր դպրոցի առաջին դասարանի աշակերտների հետ:

Կրտսեր դպրոցի երեխայի համար առաջատար գործունեություն արդեն սկսում է դառնալ ուսումը: Բայց այդ դպրոցականը, որը դեռ երեկ տարված էր իր զվարթ խաղերով, չի կարող լիովին զերծ մնալ խաղից: Այդ իսկ պատճառով, երբ ուսուցումը համեմվում է խաղերով, դրանք երեխաների համար դառնում են ավելի հետաքրքիր, սրտամոտ ու ցանկալի:

Դասապրոցեսի ներթափանցում ցանկացած մանկավարժական հնար, հետաքրքրաշարժ տարրերով հարուստ դասը կարող է նույնպես ձանձրացնել երեխաներին, եթե չփոփոխվի ու անընդհատ կրկնվի նույնությամբ: Այդ իսկ պատճառով դասը պետք է անցկացվի ստեղծագործաբար: Փորձը ցույց է տվել, որ կրտսեր դպրոցի թիրախային խմբում դասն առավել արդյունավետ, եթե այն համեմված է տարբնույթ մեթոդներով: Հետազոտությունն անցկացրել եմ զննական մեթոդի՝ իյուստրացիայի միջոցով:

Չննական մեթոդ

Չննական են համարվում այն մեթոդները, որոնց միջոցով սովորողների կողմից ուսումնական նյութի յուրացումը կախում ունի դիտազննական պարագաներից և ուսուցման տեխնիկական միջոցներից: Չննականությունը հնարավորություն է ընձեռում օբյեկտներին, առարկաներին ծանոթանալ բնական վիճակում և սիմվոլների միջոցով:

1. **«Իյուստրացիա»** - այս մեթոդը խնդիր է դնում կամ պահանջում է ուսուցման գործընթացում ուսումնական նյութը հաղորդելիս կիրառել դիտազննական պարագաներ՝ քարտեզներ, պաստառներ, գծագրեր, նկարներ, դիմանկարներ և այլն: Դրանց ցույց տալն ու վերլուծությունը կոչվում է իյուստրացիա: Ուսուցման արդյունավետությունն ավելի բարձր է լինում այն դեպքում, երբ պատմելը, զրույցը, բացատրությունը, դասախոսությունը զուգակցվում են իյուստրացիային, այսինքն՝ ցուցադրմանը:
2. **«Դեմոնստրացիա»** - այս մեթոդի էությունը նույնպես ցուցադրումն է: Օրինակ՝ ցուցադրվում են գործիքներ, սարքեր, տեխնիկական միջոցներ, զանազան պրեպարատներ, ֆիլմեր և այլն: Դեմոնստրացիայի դեպքում ցուցադրմանն ուղեկցում է շարժումը և ահա ի տարբերություն իյուստրացիայի, այն կոչվում է դեմոնստրացիա: Սակայն իմաստը մնում է նույնը՝ ցուցադրումը: «Իյուստրացիա, դեմոնստրացիա» հասկացությունների բաժանումները պայմանական են: Առանձին զննական միջոցներ կարելի է դասել իյուստրացիայի խմբում և՛ հակառակը:

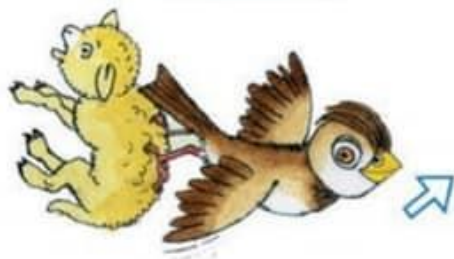
Չեռագրտական աշխատանքի նպատակն է՝ «Ծիտը» ստեղծագործական աշխատանքի միջոցով զարգացնել սովորողների խոսքը: Քանի որ թիրափային խումբը առաջին դասարանի աշակերտներն են, ովքեր դեռ գրել կարողալ չգիտեն, որոշեցի կիրառել իյուստրացիայի մեթոդը:

Այս աշխատանքի միջոցով լուծվում են ինչպես կրթական, այնպես էլ դաստիարակչական բազմապիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են կարգապահություն, հաղորդակցում, իրար լսելու կարողություն, համագործակցություն և այլն: Այս ստեղծագործության, միջոցով փորձել եմ զարգացնել սովորողների ստեղծագործական բանավոր խոսքը: Քանի որ գործ ունենք տարբեր կարողունակություններ ունեցող երեխաների հետ հետևաբար հանձնարարությունը տվել եմ պարզ, հստակ, որպեսզի սովորողներից յուրաքանչյուրը կարողանա հաղթահարել նվազագույն շեմը: Նպատակին հասնելու համար կիրառել եմ իյուստրացիայի մեթոդը:

Նախապես մայրենիի դասին ընթերցել եմ Հ. Թումանյանի «Ծիտը» հեքիաթը, վերլուծել ենք կերպարները, գրատախտակին գրել եմ անհասկանալի բառերը, բացատրել եմ իմաստը, միասին ներկայացրել ենք այդ բառերի հոմանիշները այնուհետև երեխաները նկարների միջոցով պատմել են հեքիաթը: Դասի ընթացքում պարզ դարձավ և հայտորոշվեցի, որ երեխաները չունեն հարուստ բանավոր խոսքը: Հաջորդ դասին երեխաներին նախակադրված տարել եմ էլեկտրոնային դասասենյակ , որպիսի ցուցադրումների միջոցով զարգացնեմ նրանց բանավոր

խոսքը: Ցուցադրումների ավարտից հետո սովորողներին բաժանել եմ խմբերի: Յուրաքանչյուր խումբ ներկայացրել է հեքիաթի մեկ հերոսի: Հաջորդ դասժամին երեխաները նկարել են իրենց նախընտրած կերպարին: Երեխաները ներկայացրեցին իրենց նախընտրելի կերպարի դրական և բացասական կողմերը և հեքիաթի իրենց կողմից հորինած ավարտը:

ଠିକ୍

Թեմայի ավարտից հետո դասարանում ունեցանք բարելաված բանավոր խոսք, խմբային աշխատանք և ճիշտ համագործակցություն:

Լեզուն-խոսքը հասարակական-

պատմական արդյունք են: Նրանցում արտացոլվում են ժողովրդի պատմությունը, ավանդույթները, սոցիալական հարաբերությունների համակարգը, մշակույթը՝ ամենալայն իմաստով: Փորձը ցույց է տվել, որ պետք է սպասել մինչև երեխան խոսի՝ նրա խոսքի զարգացմամբ զբաղվելու համար: Դեռ վաղ տարիքից պետք է տարբեր մեթոդներ կիրառել երեխայի խոսքը զարգացնելու համար: Հետազոտությունները ցույց են տվել, որ այն երեխաները, որոնց համար բարձրաձայն կարդում են վաղ հասակից, ավելի հաջողությամբ են հետագայում կարդալ սովորում: Այն երեխաները, ովքեր հաճախ են շփվում գրքերի հետ, սովորում են հասկանալ և մեկնաբանել նկարները, կարողանում են հետևել պատմության սյուժեին, ինչպես նաև ըմբռնում են, որ տպագիր բառերը իմաստ են արտահայտում:

Վաղ գրաճանաչության այս հմտությունները գրագիտության զարգացման առաջին քայլերն են: Գրքերի հետ առնչության վաղ և դրական փորձառությունն օգնում է երեխաներին գրքի հետ շփումը նույնացնել ծնողական ջերմության, ուշադրության և խրախուսանքի հետ:

Ճիշտ ընտրված մեթոդներն են դասի նպատակին հասնելու լավագույն միջոցները: Խոսքի օրի նակելի նմուշներ երեխաները նախ ստանում են ընտանիքում՝ ծնողներից, հարազատներից, ապա դպրոցում՝ ուսուցիչներից և, հատկապես, այն նյութերից/ նկարներ, իլուստրացիա/, գեղարվեստական ստեղծագործություններից, որոնք նրանք կարդում են և պատմում:

Եզրակացու թյ ու ն

Հետազոտության ավարտին եկա այն եզրակացության, տարրական դպրոցում պետք է կարևորել ոչ թե գիտելիքների մեծ ծավալի հաղորդումը, այլ դրանց՝ երեխաների կարիքներին համապատասխանությունը, նրանց կողմից յուրացման ձևերը, դրանց գործածման արդյունավետությունը, հետագա ուսումնական գործունեության ընթացքում դրանց անհրաժեշտությունը և երեխային բարձրակարգ մտածողության ձևավորման համար պիտանիությունը: Հետազոտության վերջնարդյունքին հասնելու համար կարևորեցի դիդակտիկ մեթոդների օգտագործումը: Իլուստրացիայի ցուցադրումը անհրաժեշտ է բոլոր դասարաններում և բոլոր դասաժամերին, բայց հատկապես մեծ է նրա կիրառումը տարրական դասարաններում: Կատարելով այս հետազոտական աշխատանքը՝ սկսեցի ավելի շատ կարևորել դիտազննական պարագաների կիրառումը դասապրոցեսին:

Սիրելի ծնողներ կարդացե՛ք երեխայի համար ամեն օր: Կարդացե՛ք քնից առաջ կամ երկար ճանապարհին (մեքենայի, ավտոբուսի մեջ): Արե՛ք դա հաճույքով: Երեխաները, որոնք սիրում են գիրքը, հաճույքով են սովորում կարդալ: Գրքերը կարող են դառնալ երեխայի հետ ձեր անցկացրած ժամանակի կարևոր մաս: Քննարկե՛ք նկարազարդումը: Թույլ տվե՛ք, որ երեխան թերթի գրքի էջերը: Շատ փոքրիկներին հասցեագրված գրքերը պետք է սովորաթղթե էջեր ունենան: Օգնե՛ք նրանց թերթելու էջերը, ավելի մեծ երեխաները դա կարող են անել ինքնուրույն: Ցույց տվե՛ք երեխային գրքի կազմը, բացատրե՛ք ինչի մասին է պատմությունը: Կարդալու ընթացքում յուրաքանչյուր բառը մատնացույց արե՛ք: Պատմությունը կենդանի և ուրախ դարձրե՛ք. փոփոխե՛ք ձայնի հնչերանգը, դիմախաղով և շարժումներով ուղեկցե՛ք ընթերցանությունը: Կարդալիս հարցեր տվե՛ք. Ի՞նչ ես կարծում, ի՞նչ կլինի հետո, ի՞նչ է սա և այլն: Հնարավորություն տվե՛ք, որ երեխան էլ հարցեր տա պատմության վերաբերյալ: Անգամ մեկ-երկու տարեկան երեխան էլ կարող է մտապահել պատմության որոշ մասեր:

Համոզված եմ, եթե ունենանք ծնող ուսուցիչ համագործակցություն, կունենանք կոմպետենտ քաղաքացի, ով հեշտությամբ կարող է լուծել իր առջև ծառայած յուրաքանչյուր խնդիր:

Օգտագործված նյութերն ու գրականություն անցանկ

1. Ա. Օհանյանի Հատուկ մանկավարժության բլոգ «Միսիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր

2. Ք. Խառատյան 31/08/2021

3. Ճարատանյան_Դիանա_Սուրենի © 2021

4. <https://medialab.am/> 07.09.2021